

MEDITATIONES PROBABILES
DE
INCESTIS
CVM NOVERCÆ
MATRE NVPTIIS,

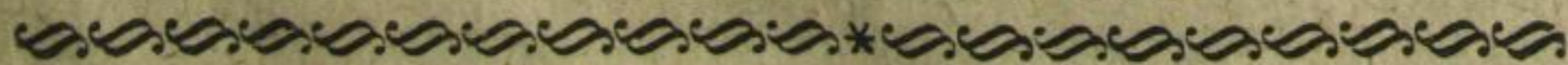
Von der Blutschande der Stief-Eltern/
Stief-Kinder, und anderer dergleichen öffent-
licher oder heimlicher Einlassung.

P R A E S I D E
MICH. HENR. GRIBNERO,
J. V. D. ET PROF. PVBL.
PLACIDO ERVDITORVM EXAMINI
SVBMITTET
M. CHRISTIANVS SIGISMVNDVS
ROEHRENSEE.

AD DIEM VIII. OCTOBR. MDCCIX.

VITEMBERGÆ RECUSA, 1744.

PRELO IOANNIS GVILIELMI BOSSEGELII.

oll. diss. A
3, 67

72.

a XLIII. 67.

INCESTUS
CVM NOVEM
MATER ALTI

DEI DEUS
SACRIFICIUM
SACRIFICIUM

DEUS DEUS
SACRIFICIUM
SACRIFICIUM
SACRIFICIUM
SACRIFICIUM

DEUS DEUS
SACRIFICIUM
SACRIFICIUM
SACRIFICIUM
SACRIFICIUM

DE
INCESTIS CVM NOVERCAE
MATRE NVPTIIS.

§. I.

Notissima juris regula est, *inter consanguineos mariti & uxoris nullam affinitatem contrahi*, adeoque nec quicquam obstare, quo minus illi inter se matrimonio jungantur. Nam licet *J. Crus in l. 4. §. 3. ff. de grad. viri & uxoris cognatos affines esse dicat*, non tamen eos sibi invicem, sed viro quidem uxoris cognatos, huic illius consanguineos affinitate conjungi non obscure ostendit, dum, *affines ab eo dici*, subjicit, *quod duae cognationes ita copulentur, ut una ad alterius fines accedat*, quo ipso innuere videtur, non cognatis mariti cognationem uxoris affinem esse, sed soli marito, perinde ac ager vicini non toti agro affinis est, sed fini saltim & extremitati. vid. CVJAC. *ad c. 5. X. de Consanguin. & affin.* B. ZIGLER. *ad Lancell. L. 2. t. 13. §. 13. verb. nulla intelligitur.* ut vix

Regula juris est: inter consanguineos mariti & uxoris non intelligi affinitatem.

Notatur
Hotoman-
nus.

rationem habuisse videatur HOTOMANNVS, dum in *Tr. de cast. & incest. nupt. P. 2. c. 1. p. 68.* hæc obscure perquam & præcise a JCo Rom. scripta esse queritur, qui & in eo fallitur, quod §. 7. pro §. 3. citet, & ad Paulum referat legem, quæ Modestinum habet autorem. Clarius tamen Pontifex rem exponit, qui in *c. 5. X. de consangu. & affin.* disertis verbis, omnes quidem consanguineos viri rescribit uxoris esse affines, & omnes consanguineos uxoris affines viri, inter consanguineos autem viri & uxoris ex eorum conjugio nullam prorsus affinitatem contrahi, propter quam inter eos matrimonium debeat impediri. Atque hinc est, quod Doctores negent, contingere posse, ut unquam juvenis virginem recte & ex sensu juris nostri affinem saluete. D. SCHOEPPER. *ad ff. t. de Rit. Nupt. n. 38.* Inde duos fratres duabus sororibus jungi posse, & inter comprivignos etiam tædas licitas esse, plerique sentiunt. vid. §. 8. *J. de Nupt. l. 34. §. 2. ff. de Rit. Nupt.* Hinc ut ad rem, quam impræsentiarum plenius paulo expendendam mihi sumsi, absque ambagibus accedam, juris rationem non impedire putant, quo minus *filius fiat socer patris, ac noverca sua matrem in matrimonium ducat.*

§. II.

Ex ea sequi-
tur, filium
posse nover-
ca matrem
ducere se-
cundum jus
Canonicum.

& civile.

Neque obscure hoc innuit Pontifex, qui in citato capite patrem & filium matri & filiæ jungi permittit, quo ipso non modo inter comprivignos matrimonium approbat, sed & mutato ordine filio matrem, patri filiam nubere posse, innuit. Imo leges Romanæ nominatim hujus conjunctionis tanquam licitæ ac legitimæ meminerunt. *Si vir & mulier,* inquit Paulus in *l. ult.*

§. 14.

§. 14. ff. de Gradib. ille filiam ejus duxerit, illa filio ejus nupserit, qui ex patre adolescentis nati erunt ex matre puellæ natos fratris filios, illi eos patruos & amitas appellabunt. Quibus verbis has ipsas, de quibus agimus, nuptias describit & admittit. Atque hinc passim eas DD. absque hæsitatione permissas pronunciant. Novissime VOETIVS *Comm. ad ff. ad t. de Rit. Nupt.* si pater filiam viduæ duxerit, nihil obstat, ait quo minus filius ipsam matrem ducat, atque ita per nuptias fiat quasi patris novercæque pater. Gemina his apud HUBERVM *Prel. ad J. L. 1. t. 10. §. 16.* BROUWER. *de Jur. Connubior. L. 2. cap. 15. §. fin.* SANDIVM *L. 2. t. 1. def. 9.* BECHMANN. *Comm. ad Pand. P. 2. Ex. 3. ad t. de Rit. Nupt. ff. ib. 25. n. 59.* HOPP. *Comm. ad J. de t. de Nupt. rubr. de Computat. grad. §. 17. p. 100.* PAGENSTECHER. *in Apborism. ad Inst. L. 1. t. 10. aph 47.* ut plures omittam alios, occurrunt. Unus omnium, quod sciam, (a) Franc. *Refellitur dissentiens, nec tamen sibi satis constans Hotomannus.* HOTOMANNVS *de castis incestive nuptiis P. 2. c. 3. p. 89.* nuptias cum vitrici aut novercæ matre jure Romano prohibitas censet, certe censere videtur. Operæ pretium est ipsum audiamus: *Neque cum privigna filia vel nepte connubium esse potest. leg. Aristo 40. D. de Ritu Nupt. neque eodem argumento & analogia cum vitrici aut noverca matre vel avia.* Ita ille. Ubi quare *l. 17. C. de Nupt. ac l. 4. §. hoc itaque in partes vocaverit* Vir Clariss. non

A 3

equi-

(a) Nescio enim, an ejusd. erroris argui possit BEZA qui de Divortiis pag. 53. matrem novercæ duci non posse in matrimonium contendit. Nam videtur ille Matris novercam dicere voluisse, quod additum pro-privigni vocabulum quodammodo ostendit. *add. Eund. p. 68. seqq.*

equidem intelligo, sed legem *Aristo 40. § l. 14. §. f. D. d. Rit. Nupt.* video quidem fefellit *HOTOMANNVM*, sed parum tamen sententiam ipsius confirmare. Privignæ filiam ducere nos non posse certum est, non modo *Aristo* id ait, sed divina æque ac humana jura cavent. Est enim ea instar privignæ & ipsa nobis. Ast idem argumentum ad novercæ matrem pertinere, ac analogiam juris aut Romani aut Canonici postulare, ut a privignæ filia ad matrem novercæ concludere liceat, id equidem non temere cuiquam, nisi cui verborum sonus & terminorum affinitas imposuerit, *HOTOMANNVS* persuaserit. Sane privignæ filia ac neptis non minus quam ipsa privigna vitrico primo, quod vocamus, affinitatis genere conjuncta est, quod ex schemate, quod adjicimus, cuivis apparet; con-

o — — — a
|
|

cumbit enim vitricus cum matre vel a via
ejus, adeoque cum & parentalis respectus &
arctissimum affinitatis vinculum concurrant, merito ab istis nuptiis abstinemus; sed novercæ mater, si rem ex regulis juris civilis æstimes, nulla prorsus affinitate nobis conjuncta est, cum ipsa quidem noverca in primo genere constituta sit, consanguinei vero ejus, ad quos & ipsa mater pertinet, consanguineis mariti non æque jungantur. Miror illa perspicaciam & acumen *HOTOMANNI* effugisse, inprimis, cum *in eodem de cast. & incest. nupt. Opusculo P. 2. cap. 5. pag. 108.* ubi de comprivignorum nuptiis Romani juris dispositioni singularis prudentiæ laudem tribuit, rectius quidem, sed veluti oblitus eorum, quæ modo ante scripserat, tradat hoc argumento analogiam secutos pari eademque ratione
statue-

statuere patrem & filium, matrem & filiam posse ducere uxorem. *add. Eundem p. 110. ubi ipse l. ult. §. tertio gradu ff. de Gradib. excitavit.*

§. III.

Quamvis vero ab hac, quam modo exposuimus, sententia Jctorum Romanorum, Imperatores Orientis aliquando recessisse, ac has ipsas cum novercæ matre nuptias improbasse videantur, (a) prævaluit tamen tandem jus Justinianicum, quod & sequendum sibi Pontifex, ut vidimus, existimavit. Sed utcunque demum de iis utriusque juri nostro visum fuerit, ut licitas eas permissasque & Romani Jcti habuerint & Pontifices censuerint; alia tamen legislatoribus nostris sententia placuit, ut mirer Saxoniam quoque Jctos istam nostri & communis juris differentiam sicco fere omnes, quod ajunt, pede præterire; imo alios etiam nullo jure prohibitas has esse nuptias affirmare. vid. DN. THOMAS. *Jurispr. Divin. L. 3. c. 2. §. 228.* Etenim satis clare damnant improbantque hujusmodi conjugia leges nostræ. Ita enim in *Ordinatione matrimoniali*, quæ auspiciis *D. Job. Georg. I. anno 1624.* prodiit. rubr. von denen Personen und Graden / so von wegen der Schwägerschaft. inter personas, quæ in linea recta jungi vetantur, expressis verbis continentur des Stiefvaters Mutter / der Stiefmutter Mutter, des Stiefvaters Vater, der Stiefmutter Vater; quinimo & novercæ avia der Stiefmutter Große Mutter nominatim refertur inter eas, a quarum

Quas tamen nuptias olim Ecclesia Orientalis damnabit. Et Jus Saxon. Electorale prohibet.

(a) Legi merentur, quæ eam in rem differit HOTOMANN. *d. Tr. cap. 5. add. LEVNCLAV. Jus Græc. Rom. Tom. 1. L. 8. p. 481. seq. BEZA de Divort. pag 69.*

Cum quo
conspirat
Jus Anhal-
tin. & Pro-
vine. Borus-
sicum.

rum nuptiis nobis sit abstinendum. Atque hanc mani-
festam juris nostri dispositionem secuti sumus, dum
hujusmodi conjunctionem, *incestum cum noverca matre*
diximus, quæ jure communi legitimi conjugii nomen
habet. Secuti sunt Legislatorem nostrum Serenissimi
Principes Anhaltini, qui in *emendata Ordinatione Poli-*
tica t. 7. §. Solchen nach nun seynd von wegen der Schwie-
gerschaft, der Stiefmutter, Mutter & reliquas, quas
modo ex Ordinatione Electorali commemoravimus per-
sonas, in matrimonium ducere severe prohibuerunt;
nec minus jus Provinciale Borussicum L. 2. t. 2. Von
verbothenen und unzuläßigen Ehen. art. 2. Von Personen
und Graden, so von wegen der Schwiegerschaft. §. 1.
inter prohibitas personas easdem quas diximus & no-
minatim §. 2. der Stiefmutter, Mutter collocavit. Si-
miles forte Ordinationes alibi occurrunt, in quas in-
quirere nostri, qui ad jus Electorale Saxonicum respi-
cimus, non est instituti. *conf. inter. BROVWER. l. c. in*
fin. qui ad art. 12. Ord. Pol. Holl. provocat, & GIESEBER-
TVM Justin. Harmon. ad §. 6. 7. de Nupt. num. 293. At-
que has Ordinationes forte in animo habuit STRUVIVS,
licet nullam earum mentionem faciat, dum *in Jpr. Fo-*
rens. L. 1. t. 6. §. 8. seq. propter *affinitatem* cum novercæ
matre & iis, quarum eadem est ratio, matrimonium
iniri posse negat. Nam si de jure communi intelligi
vult, incestuosam hanc conjunctionem, minus recte
appellavit; unde Paraphraustes, qui in nostram linguam
eum transtulit, casus istos consulto omisit.

§. IV.

Neque vero fas est existimare, legislatoribus no-
stris præter mentem ac intentionem prohibitionem istam
exci-

excidisse, aut humani eos aliquid fuisse passos, dum nuptiis ob affinitatis vinculum vetitis istam conjunctionem inferuerunt. Quamvis enim communes regulæ, quibus affinitas in sensu juris civilis & canonici æstimatur, casus propositos non comprehendant; licuit tamen legislatoribus nostris ulterius progredi, ac novum affinitatis quasi genus constituere, nuptiasve prohibere, quibus civilis affinitas non obstabat. Imprimis cum gravissimæ omnino adsint rationes, quæ suadeant hujusmodi tædas prohiberi. Sane plerosque Doctores, qui licitas eas esse tuentur, confiteri videmus non modo sæpius eas infelices, sed &, si res sit integra, omnino esse dissidendas. Ex Theologis GERHARDVM nominasse sufficiat *Loc. Theol. de Conjug. §. 358.* ex JCtis præter eos, quos supra citavimus, HUBERVVM, BROUWERVM, BECHMANNVM, conferri potest MOLRAD. *de Matrimonio §. affinitas. pag. 87.* CARPZ. *Jpr. Consist. L. 2. Def. 106. num. 12.* & quos ille ibi plures n. 13. excitavit. Quidni igitur credamus, quod res ipsa nos jubet credere, rationes istas, quas passim Interpretes contra illa matrimonia afferunt, bene perspectas cognitatasque fuisse Legislatoribus nostris, adeoque de industria eos interdixisse subditis suis hisce nuptiis, quas jure communi permissas esse non ignorabant? Saltim toties repetitæ ac manifestæ satis prohibitiones non permittunt, ut fas sit subditis ultra legem sapere, aut casus expressos ad peregrini juris regulam revocare.

§. V.

Arque adeo certum id expeditumque esse putamus, *Ergo in Saxonia Elect. absque dispensatione*
 in Electorali Saxonia illicitas incestasque hujusmodi
 B nuptias

*hujusmodi nuptias esse, ac nisi ipse Legislator dispensaverit, nec
 nuptiae con- contrahi, nec permitti posse, imo pœnam incestus
 trahi neque- recte infligi illis, qui non impetrata venia Principis
 unt. Licet hujusmodi conjunctione se contaminant. Quæ cum ita
 dissentire sint, mirari subit, quare Saxonix ille Papinianus CARP-
 videatur zovivs *Jpr. Consist. L. 2. Def. 106.* ubi caput hujus quæstio-
 Carpozovius. nis de nuptiis cum novercæ matre ex instituto pertra-
 ctat, non modo nullam legis Saxonicæ, cujus nec pro-
 hibitionem ignorare poterat, nec auctoritatem negli-
 gere debebat, mentionem faciat, sed etiam absque di-
 scrimine & sine difficultate eas non prohibitas & nec
 jure divino *nec positivo* interdictas pronunciet *n. 13.* nul-
 lam dispensationis necessitatem urget, imo contrahen-
 tes in licito & legitimo proposito non turbandos esse
 tradat. Perinde ac si excusari possit eorum lubido,
 qui absque dispensatione legislatoris indictas conjun-
 ctiones contrahunt, aut dispensationem vel petendi
 causa deficeret, vel concedendi necessitas Principi in-
 cumberet, cujus libero arbitrio, utrum petentibus
 matrimonii veniam dare, an rejicere preces & prohi-
 bitas nuptias inire cupientiumque desiderium impro-
 bare velit, erat relinquendum. Sane præjudicium,
 quod subjicit CARPOZOVIVS Supremi Consistorii Ele-
 ctoralis, cum ab eo Senatu, qui simul Principis nomi-
 ne ecclesiasticas causas liberius moderatur, latam sen-
 tentiam comprehendat, inferioribus judiciis potesta-
 tem minime potest tribuere hujusmodi conjugium abs-
 que Legislatoris dispensatione permittendi. Ut cau-
 sam idoneam omnino nullam habeant, qui CARPOZOVII
 auctoritatem malunt, quam manifestam constitutionem
 Electoralem sequi.*

§. VI.

§. VI.

Quinimo adeo invisa fuerunt legislatori nostro nuptiæ istæ cum novercæ matre, *ut jure divino* que & naturali eas asserat prohiberi. *Imo Ordt- natio Elect. eas dicit juri divino repugnare.* Tantum abest ut aut dispensationem facile concedendam, aut sine ea illas permittendas esse putaverit. Postquam enim personas, quarum conjugiiis affinitatis ratio in linea recta obstat, & inter eas etiam novercæ matrem commemoravit, statim subjicit, ab harum nuptiis abstinendum esse docet jus divinum, imo & naturale. Ubi, quod ad legem naturalem attinet, facile ratio Ordinationis Saxonicae reddi poterat, si, quod nonnulli sentiant, certum satis exploratumque foret, confusionem nominum ac officiorum impedire, quo minus licite coire queant, qui aliis necessitudinum vinculis obstringuntur. Novimus, hanc rationem etiam urgeri ab iis, qui naturalem incestus in linea recta turpitudinem demonstrare laborant. vid. PUFENDORF. *de Jure Nat. & Gentium* L. 6. cap. 2. §. 37. (a) Novimus etiam iis potissimum

B 2

has

(a) Eodem argumento AMBROSIVS Epist. 66. nuptias cum sororis filia improbat. Interroga, inquit, nomen religionem, nempe avunculus iste illius, illa hujus neptis vocatur. Nec ipse te revocat sonus nominum, cum hic avum resonet illa hoc nomen ad avunculum, quod ad avum referat. Quanta denique reliquorum confusio vocabulorum, Idem avus & socer vocabere, ea quoque tibi neptis & nurus diverso nomine nuncupabitur. & reliqua; *ac postea.* Interdictum enim est *naturæ jure*, interdictum est lege, quæ in cordibus singulorum &c. nec aliter Basilii Magni censuit, cujus regulam: ἐν οἷς τὰ τῆ γένους συγγέοντα ὀνόματα, ἐν τῆτοις ὀγάμος ἀδελφίτος HOTOMANN. *refellit de Cast. Nupt. pag. 110. add. quos citavimus tb. 3. lit. A.*

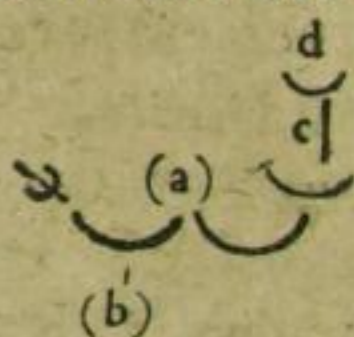
Expenditur; an sint contra jus nature.

has ipsas cum novercæ matre nuptias, quas licitas castasque esse plerique credunt opponi. vid. DN. THOMAS *Jurispr. divin. L. 3. cap. 2. §. 227.* ut adeo, si eas quoque rationi repugnare dixeris, illorum argumentum majorem veri speciem accipere videatur. Et profecto, si ista de non confundendis nominibus officiisque ratio vim aliquam haberet, si fœda & abominanda foret conjunctio, quæ efficit, ut persona eadem duas pluresve tam contrarias relationes necessitudinesque sustineat, non magis forte alias poteras dicere juri naturali tædas repugnare, quam ipsas has de quibus impræsententi agimus. Adeo enim hic appellationes miscentur, ut, quod de nefando cum patre concubitu apud Poetam Myrrha cecinit, huc jure possit referri

Non quod confundas & jura & nomina sentis.

Mira fane undique ex hac conjunctione confusio oritur, siquidem, ut ex adjecto liquet schemate filius B. fit patris sui A. focer & novercæ C. vitricus. Noverca vero C privigni sui B, privigna & socrus D. matris suæ. Porro pater A uxoris filii sui D simul & focer & gener est. Denique ipsa novercæ mater D. filia suæ C. nurus instar, mariti patri A & nurus & socrus loco est, ut alias relationes non minus absurdas, quæ, si ex latere conjunctos respiciamus, aut si ex tali matrimonio liberi nascantur, ubi nepos avia suæ frater existit, & matris ac filia liberi sibi invicem sunt patruus, oriri possunt, prætermittamus. Neque omnino deest sententiæ huic patronus, siquidem celeberrimus RHODIVS in *Diss. de incestu contra naturam.* non dubitavit, inter conju-

*Affirmat
Rhodius.*

conjugia jure naturali prohibita has ipsas cum novercæ matre nuptias referre. c. 4. §. 8. & 16. quoniam, ut addit, tota affinitatis series per eas confundatur & consanguinitatis reverentia dehonestetur.

§. VII.

Enimvero ingenue fateor ista omnia mihi, ut complexum matris novercæ, quam Theologi pariter & Juri jus civile etiam & Canonicum prorsus pro licito habeant, Juri naturali proprie sic dato repugnare existimem nondum satis persuadent. Non hic repetam, quæ de incestus moralitate in utramque partem disputari solent. Quæ ab iis, qui ex ratione ejus turpitudinem demonstrare conantur a GROTIO, VELTHVYSIO, HUBERO, VITRIARIO, novissime a BECMANNO, RHODIO, KAHLERO, KESTNERO, TITIO eam in rem allata sunt argumenta notissima ac passim obvia sunt. (a) Neque minus nota sunt, quæ in contrariam partem a DN. THOMASIO disputata *Jurispr. divin. L. 3. c. 2.* (licet is novissime, quod ad incestum in linea recta, mutaverit sententiam in Fundamentiis jur. natur. *ad L. 3. c. 2. num. 37.*) & BECMANNO fuerunt opposita a MAGNIF. PRO-RECTORE DN. BEYERO *Disput. de Dispensatione circa matrimonium tb. 47.* KVLPIII novimus eam esse sententiam, dari gradus conjunctionum

Ostenditur, improprie vocabulum juris natura in Ordinatione matrimoniali accipi.

B 3

lege

(a) *bid. GROT. de J B & P. L. 2. c 5. n. 12. VELTHVYSIUM de natur. pudore. rubr. de incestu HUBERVM Digress. L. 2. c 17. VITRIAR. ad Grot. pag. 128. BECMANN. Medit. 7. n. 17. RHODIVM de incestu contra naturam. KAHLERVM de Gradib. prohib. tb. 9. KESTNERVM Prudent. jur. nat. cap. 4. tb. 20. seq. TITIVM ad Pufendorf. Obs. 496. jung. tamen EVNDEM specim. Jur. Eccles. L. 4. cap. 3 §. 40. seq.*

lege naturali prohibitos, licet quinam illi sint & quo fundamento eorum turpitudō nitatur, non sit satis expeditum *Colleg. Grot. Exerc. 4. tb. 7. lit. Z. p. 58.* Sed non opus est eo ut digrediamur, aut utriusque partis argumenta expendamus, id nobis, quod plerique dabunt, sufficit, solam, quæ a nominum & officiorum confusione oritur, rationem non efficere, ut jure naturæ matrimonium interdictum habeatur. conf. *AVGVSTIN. de Civitate DEI L. 15. cap. 16.* (a) Miscentur & officia confundunturque, quoties Rex subditam ducit & magis si Regina subdito nubat, si pupillam tutor sibi jungat, si servus dominam, sicuti nomina simul officiaque turbari videntur, quando ex duobus fratribus unus matrem in thorum sibi asciscit, alter filiam. vid. *HOPP. Commentar. ad inst. l. c. pag. 100.* nec tamen quisquam, quod norim, credidit, hujusmodi nuptias lege naturali vetari. (b) Ergo nec cum novercæ matre conjugium illo jure suppliciter interdici puto, licet ratio naturalis pudorque ac honestas suadeat, ut ab iis abstineamus. add. *l. 14. §. 2. & 3. l. 42. ff. de Rit. Nupt. & HVBER. Præl. ad Inst. 4. de Nupt. pos. 15.* Imo nec aliter, puto, voluit legislator noster intelligi cum gradus, quos recenset in ordinatione allegata nequidem juri divino positivo

(a) Ubi ostendit, nominum quandam ac officiorum quasi confusionem in nuptiis liberorum nepotumque Adami ordam videri. Quas tamen ideo juri naturali repugnasse non ausim affirmare. Sed vide sis quæ ad istum locum annotavit *COQVEVS* verb. *viri socrus p. 208. seq.*

(b) Licet Orientalis Ecclesia eas quoque improbasse videatur. conf. *HOTOMANN. l. c. pag. 105.*

tivo singuli nedum naturali repugnent, quod ex exemplis sponsæ patris & filiæ aliisque, quæ ibidem adferuntur, apparet. Saltim si vocabulo juris naturalis in aliqua latitudine eum usum esse dixerimus, nec aberraturos nos a vero, nec ipsi id a quoquam vitio verti posse confidimus. Neminem latet quam *παχυλῶς* & improprie ea voce jus Romanum & Canonicum utantur, quorum illud jus naturæ omnibus animantibus tribuit. in princ. *Inst. de Jur. Natur. Gent. & Civ.* hoc jus naturale esse, quod in lege & Evangelio contineatur, tradit *can. 1. dist. 1.* æquitatem vero rationemque naturalem plerique etiamnum appellatione legis naturalis complecti solent. Quidni ergo existimemus in ordinatione matrimoniali, quæ ad gradus jure divino prohibitos se refert voce juris naturalis omnes omnino Dei leges universales exprimi & comprehendere. Imprimis cum satis constet, eo tempore, quo sanctio præstantissima lata fuit, omnes leges divinas, quæ non ad rempublicam Judaicam tantum pertinent, sed omnes homines obstringunt, absque discrimine ad naturale seu morale jus vulgo relatas, adeoque hoc nomen etiam eas, quas positivas appellamus, fuisse complexum.

§. VIII.

Ergo de jure divino universali eodemque revelato dispiciamus, quod quidem non ex ratione, sed ex revelatione sola nobis innotescit, perinde tamen omnes homines ac ipsa lex naturæ obstringit. Dari autem hujusmodi leges divinas, quæ ad omnes æque gentes pertineant, licet ratio sibi relicta earum vim non assequatur, tantisper licebit supponere, imprimis cum

Jure divino tamen positivo universali has nuptias prohibitas, quod Ordinatio matrimonialis innuit recte asseritur.

existent-

existentiam earum dudum (a) satis evicerint alii (b) ac propositæ brevitatis ratio solvendis, quæ in contrariam partem a nonnullis (c) moventur dubiis me immorari haud patiatur. Prohibitiones certe pleræque graduum, quæ *Leviticorum 18.* exprimuntur, nos hodieque tenent ac gentes quoque olim cæteras obligarunt, (d) quod clausulæ, quibus legislator, Deus hujusmodi

(a) Imo jam ANTON. CONTIUS *Lett. subs. L. 1. c. 2. pag. 121.* agnoscit leges Mosaicæ, quæ haud fecus omnium hominum vitam constringant, quam ipse decalogus, licet sententiam suam ad eas restringat, quæ ad decalogi interpretationem pertinent, ac genuinam rationem & indolem juris positivi universalis ignorasse videatur.

(b) Dari jus divinum positivum universale ex Theologis agnoscunt DANHAVERVS, SCHERZERS, OSIANDER, ALBERTI & BVDDEVS. Et JCTIS KVLPIVS ansam reliquis præbuisse videtur in naturam ac indolem ejus accuratius inquirendi. Ex instituto deinde præcepta, quæ huc pertinere videbantur, tradidit Dn. THOMASIVS in *Jpr. divin.* Historiam ejus adornavit Dn. LVDOVICI Novissime plenius potissima juris illius capita peculiari dissertatione exposuit WEBERVS. add MAGNIF. Dn. BEYERI *Diff. de Dispensat. in grad. prohib. & Tr. de Jur. Sabbath. Dn. MENCKEN. Controv. Jur. Nat. & Gent. Diff. 1. tb. ult. SCHILTER. Inst. Jur. Canon. L. 1. t. 2. §. 1.*

(c) Primum dubia nonnulla contra existentiam legem divinarum positivarum universalium in medium proposuit BRVCKNERVS. add. VITR. *ad Grot. pag. 5.* Sed & qui antea eas strenue asserverant, in contrarias dein partes discesserunt, quos modo commemoravimus. D. BVDDEVS & D. THOMAS. *hic in fundamentis juris N. & G. ille in Historia Jur. Nat. quam opusc. J. N. & G. præmisit.*

(d) Consentiant communiter, *Diff. Dn. THOMAS. in Fundament. ad l. 3. cap. 2. §. 37. p. 180.*

modi conjunctiones sibi abominabiles esse, ac propter eas gentes se extirpasse ostendit, omnino evincunt, & tamen singularum prohibitionum causas idoneas reddere nequit ratio, imprimis cum fratrum sororumque olim necessitas exegerit conjugia, ac multo minus in reliquis conjunctionibus eorum, qui in remotiori gradu constituti sunt, turpitude naturalis possit demonstrari. Quare cum universales DEI leges positivas dari, atque caput doctrinæ, quod de incestu agit, eo pertinere plerique concedant, id solum superesse puto, ut, utrum Levit. 18. quæ propositæ sunt leges connubiales Divinæ, concubitus cum novercæ matre prohibeant, ulterius inquiram.

§. IX.

Equidem, si qua ratione *privignæ filiam* ducere prohibemur, eadem etiam novercæ matris conjugium interdictum posset censerī, non difficile foret ostendere, leges divinas universales huic conjunctioni obstare. Nominatim enim cavet sapientissimus Legislatoꝝ, ne quis ad *privignæ* natam neptemve accedat. cit. *cap. Levit. XVIII. comm. 17.* Verum supra contra HOTOMANNVM ostendimus, diversissimas plane utriusque casus, esse causam, adeoque ab uno ad alterum minus recte inferri. Neque parentelæ respectus hic subesse videtur, quem alias divinæ quoque leges inter impedimenta legitimarum nuptiarum referunt, ut quoties una persona parentis locum subeat, liberorum rationem altera habeat, jure coire nequeant, factim ex recepta communique Doctorum sententia, licet alii relationem hanc

Non quidem ob prohibitas cum privignæ filia nuptias, aut respectum parentelæ.

C

tan-

tantum in casibus lege expressis aut in personis in eodem gradu constitutis nuptiarum legitimarum impedimentum esse putent. MEV. P. 3. Dec. 399. n. 3. STRYK. ad Brunnem. Jus Eccles. L. 2. c. 16. §. 21. verb. *si respectus parentela.* Nam quominus hoc argumento niti liceat, ea nobis obstat ratio, quod inter eos, qui nec consanguinitatis, nec affinitatis vinculo junguntur, quod inter consanguineos inquam mariti & uxoris nullus quoque parentum & librorum respectus, qui sine communi stipite intelligi nequit, possit intercedere, adeoque nisi evincatur, inter istas personas affinitatem aliquam juris divini contractam censerem, argumentum, quod a parentali respectu repetitur, frustra pro impediendo hujusmodi conjugio allegabitur.

§. X.

*Sed ob re-
xtum Lebi-
ticor. 18.
comm. 11.*

Forte itaque non modo naturalia jura, sed & divinas positivas leges concubitus cum novercæ matre permittere dixeris. Videtur ita fane ac plerisque ita omnino visum est, (a) sed videtur tantum. Ego nondum puto, causas adesse, cur non modo a dispositione legislatoris nostri, quæ manifesta satis est, sed etiam a ratione hujus dispositionis, quæ ad divinam prohibitionem se refert, recedamus. Atque licet de hoc conjugio nihil quicquam in specie cautum esse, facile concedam, vim tamen ac rationem legis divinæ, puto, eo perti-

(a) Nominatim GERHARDVS eo, quem supra adduximus loco §. 358. nullam juris vel divini vel humani prohibitionem his nuptiis obstare, sed planam ac plenam esse concessionem, ait. Similiter CARPZOVIVS *Jur. Eccles. L. 2. Def. 106. n. 5. & 13.* negat, extare de iis juris divini prohibitionem.

pertinere. Facit, ut in eam opinionem deducar *Levit. XIX. comm. 11.* quo filiam uxoris patris ducere vetamur, quem locum haud paucos de comprivignorum matrimonio accipere, constat. Enimvero eos, qui comprivignorum illicitas esse nuptias concedunt, hanc quoque conjunctionem non posse non improbare, firmissime sum persuasus.

§. XI.

Actum agerem, si illustris fatis controversiæ, quæ de comprivignorum, quos Græci ἀλλοπρογάμους appellant, matrimonio inter Theologos pariter ac Jctos dudum agitata est, fata repetere, aut utriusque partis argumenta commemorare, vel expendere conarer; nec instituti mei ratio eo me digredi permittit. Exhibuit summam rei velut in nucleo non ita pridem peculiari opusculo Magnificus Ordinis Jctorum in hac Academia Præses, ac solide & erudite rationes in varias partes discedentium Doctorum recensuit & dissolvit, ostenditque, admodum probabilem saltim esse eorum hypothesis, qui de comprivignis illud *Leut. 18. comma* accipiant. In quam sententiam ex Jctis ferè primus ANTON. MATTHÆVS concessit, quem deinceps WISSENBACHIVS, THOMOSIVS alique plures secuti sunt. Quare licet sint, qui de consanguinea sorore textum accipiant, licet ingeniosa fatis Clarissimi VALANDI conjectura, qua de novercæ liberis, quos ex matrimonio post mortem patris celebrato suscepit, hunc locum interpretatus est, possit videri. vid. *Dissert. Ejus ad istum textum add. STRYK. ad Brunnevem. Jus Eccles. L. 2. cap. 16. ad §. 21. verb. de Matrimonio comprivignorum. jung. can. 3. can. 4.*

XXXV.

Quo com-
privigno-
rum nupti-
as prohibe-
ri, probabile
est.

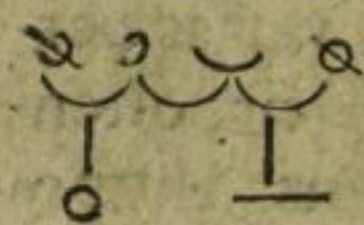
XXXV. q. 10. tutissimum tamen est, hanc comprivignorum conjunctionem pro vetita & incesta haberi, cum in re dubia satius sit evitare incestus periculum, ac abstinere a conjugio, quod dubium sit, an legi divinæ universali repugnet; imprimis cum ipsi adversæ partis patroni fateantur, connubia ejusmodi dissuadenda esse atque impedienda.

§. XII.

A quibus ad nuptias cum novercæ matre recte inferitur.

Neque vero difficile erit ostendere, a comprivignorum nuptiis recte ad conjugium cum novercæ matre inferri, ut mirari potius subeat non deesse, qui cum illas interdictas agnoscant, has tamen licitas esse existiment. vid. Dn. THOMAS. *Jurisprud. divin. L. 3. cap. 3. §. 151. seq. jung. L. 3. cap. 2. §. 228.*

Quæ enim est comprivigna mea? nonne vitrici aut novercæ meæ filia. Ita omnino adjectum ostendit schema. Quod si itaque novercæ filiam lex in matrimonio habere prohibet, nonne multo minus novercæ matrem ducere uxorem permittet? Utriusque conjugii sane eadem esse ratio videtur.

An jure Sax. Elect. conjugia comprivignorum sint prohibita?

Quare ut hoc obiter hic adjicere liceat, non male omnino ex Ordinatione Electorali colligas, etiam comprivignorum nuptias jure nostro incestas haberi. Nam licet ordinatio matrimonialis nec comprivignæ, nec novercæ filia meminerit, adeoque vulgo Doctores nostro jure non minus quam civili cum iis permissum esse conjugium contendant. vid. RICHTER. *Vol. 2. Consil. 462. p. 1313.* BECHMANN. *Exot. Exerc. Tom. 2. Ex. 3. num. 60. seq. p. 77.* ipse quoque CARPZOVIVS in ea sit sententia. *Jurispr. Eccles. d. L. 2. Def. 104.* eandemque præjudiciis confirmet; atta-

attamen cum novercæ & vitrici matrem nominatim in conjugio habere interdicit Serenissimus Ordinationis Matrimonialis conditor, non opinor aberraturos eos, qui simili ratione etiam novercæ & vitrici filias duci non posse, contendant, inprimis cum & legis divinæ dispositio & rationis paritas hic interpretationem extensivam omnino exigere videatur.

§. XIII.

Sed ut revertar, unde digressus sum, ac liquido ostendam, prohibitionem divinam, siquidem de comprivignis ea agat, etiam ad novercæ matrem pertinere, paucis demonstrabo, non modo in eodem gradu istas personas constitutas esse, sed & eandem, imo majorem fere rationem adesse, cur novercæ matris matrimonio, quam cur comprivignæ conjunctione abstinenceamus. Utraque persona a noverca & per novercam nobis jungitur ipsa, noverca per patrem, sicuti itaque novercæ comprivigna in primo gradu juncta est, si ab ea ad filiam descendas, ita si ascendas, in eodem gradu novercæ mater occurrit. Cæterum ea constans satis est interpretum, qui has leges divinas exposuere, Theologorum inprimis ac Jctorum nostrorum sententia non solas personas, quæ Leviticorum 18. commemorantur, sed & gradus sive eas quoque, quæ in eodem gradu constitutæ sunt, personas simul prohibitas censeri. BRVNNEM. *Jur. Eccl. L. 2. cap. 16. §. 26. STRUVIVS S. J. C. Exerc. 29. lb. 37.* quemadmodum non ita pridem ad consultationem C. F. M. April. hujus anni ex eadem ratione respondit amplissimus Ordo Jctorum, nuptias cum avunculi vidua jure divino prohibitas videri, adeoque ne quidem

In quo gradu comprivigni sunt nobis conjuncti, in eodem & novercæ mater constituta.

dispensatione Principis posse permitti; cuius quidem responſu quæ huc pertinent verba pace lectoris ſubjici-
mus. Ita vero illa: Wenn nun gleich die Ehe mit der
Mutter Bruders Witben in denen göttlichen Geſetzen mit
ausgedruckten Worten nicht verbothen, und nach einiger
Rechts Lehrer Meynung die Leviticorum 18. verbothene
Ehen ad casus ſimiles nicht zu extendiren.

vid. RICH. Vol. I. p. 2. Conf. 2. n. 14.

Dennoch aber, und dieweil in dem angezogenen c. 18 Levit.
in dem 14. vers die Ehe mit des Vaters Bruders Weibe
ausdrücklich unterſaget wird, und die darinnen enthaltene
prohibitiones nicht auf die daſelbſt erzehlte Perſonen zu
reſtringiren, ſondern auch auf diejenigen, welche ſich in eo-
dem gradu befinden, ebenmäßig zu ziehen ꝛc.

CARPZ. Jur. Conſiſt. L. 2. Def. III.

& profecto parum conſcientiæ conſulunt, ac infelicitè
in explicandis divinis legibus verſantur, qui verbis in-
hærent & casus plane ſimiles, quos ſingulos recensere
non neceſſe fuit, comprehendendi negant, cum in huma-
nis conſtitutionibus, ubi eadem plane ratio eſt, idem
jus obtinere concedant. Quæ quidem eo pertinent
omnia, ut a novercæ filia, id eſt a comprivigna ad no-
vercæ matrem in eodem gradu conſtitutam recte con-
cludi evincam.

§. XIV.

*Adeſt etiam
eadem, imo
major ratio
prohibitio-
nis.*

Neque vero tantum in eodem gradu novercæ ma-
ter eſt collocata, in quo novercæ filia conſtituitur, ſed
& eadem, imo ut videtur, propemodum major adeſt
ratio, quæ ſuadeat, ut ab illa conjunctione caveamus.
Nam novercæ filiam ſi duxeris, nec nomina æque con-
fun-

funduntur, nec officia permutantur, ætatis quoque plerumque bene satis convenit ratio, quæ omnia secus se habent in abominabili cum novercæ matre concubitu. Quæ aviæ instar reverentiam sibi haberi jure postulabat, ea quasi nepotis mariti imperio subjicitur, juvenisque ut plurimum jungitur vetulæ, ut, quæ supra diximus de nominum fœda & officiorum perturbatione non repetam. Jam vero id quoque dudum juris divini Interpretes evicerunt, non modo graduum in prohibitionibus divinis rationem esse habendam, sed & diversos gradus, si modo eadem prohibitionis causa adsit, simul interdictos censerent. Alias fane nec cum patris majore & maximo, nec cum matertera maxima matrimonium lege divina prohibitum censerent poterat, imo nec ipso cum abavo aut atavo conjunctio pro illicita possit haberi, quia nec personæ istæ, nec gradus in quo constituuntur, Levit. 18. recensetur. In hoc vero cum novercæ matre conjugio cum & eadem ratio idem plane adsit gradus, non possunt non, qui comprivignorum credunt juri divino repugnare complexus, illud quoque perinde tanquam eadem lege vetitum abominari.

§. XV.

Enimvero video, id potissimum sententiæ huic obstare, quod comprivignam in matrimonio habere prohibeamur quidem, verum non eam ob causam, quod illa novercæ nostræ sit filia, sed quia fratris nostri soror esse intelligitur. Plerique enim, qui comprivignorum conjunctionem veluti lege divina damnatam improbant, sententiæ suam ad eum casum restringunt, siquidem

Ratio dubitandi resolvitur.

ex

*Limitatio
thesos.*

ex parentum matrimonio proles sit suscepta. vid. MA-
GNIE. Dn. BERGER. *de Matr. Comprivign. tb. 34. § 49.*
Ego vero impræfenti non folicite inquiram in limita-
tionis iftius rationes, quas ex verbis מולדת אביו repe-
tere folent fententiæ hujus Patroni. Concedam ipsis
tantisper, prohibitionis divinæ caufam in fratre com-
muni quærendam effe, neque tamen ex eo, puto, obti-
nebunt, ad novercæ matrem legem iftam haud perti-
nere, fed id tantum, quod jam ipsis dedi, novercæ ma-
tris nuptias tunc inprimis vetitas intelligi, fi ex nover-
ca patri foboles fit nata. Quod fi enim comprivignam
vetor ducere, quia fratris ea mei foror facta eft, non-
ne multo magis illicita conjunctio erit cum novercæ
matre, cum ea fratris mei fit avia, nativitate fcilicet fra-
tris confanguinei ex noverca. Ergo fi omnino prohi-
bitionis illius ratio ex agnatione fratris repetenda eft,
quod nunc in medio relinquimus, id quidem exinde
fluit, novercæ quoque matris conjugium eo folum cafu
pro vetito effe habendum, id tamen nos, quod inpri-
mis demonftrandum nobis fumimus, nihilominus ob-
tinebimus, eum, qui comprivignam ducere nequit,
novercæ matrem quoque conjugem habere non poffe.
Cæterum ifta limitatio, quam ex jure divino non pauci
constituunt, ad legem Saxonicam haud pertinet; unde
licet novercæ cum patre fterile fit matrimonium, non
tamen filius novercæ vitricus jure noftro legitime fieri
poterit, cum Ordinatio matrimonialis nullo adhibito
discrimine conjugium illud rejiciat. Difpensationi ta-
men Principis effe poterit locus, quoties ratio legis di-
vinæ ceffat, quoties inquam communis frater non adef-
-liqui-

*Qua ta-
men lan-
tum ad jus
divinum
non ad jus
Saxonicum
pertinet.*

siquidem velit legislator inconcinnos hujusmodi amores foventibus præter exemplum subvenire, cum contra, quando confanguineus nobis ex noverca frater natus est, non modo nullus beneficio Principis locus sit. ZIGLER. *de Jur. Maj. L. 1. c. 7. tb. 16.* DN. BERGER. *Suppl. Elect. Proc. Matrim. p. 34. seq.* sed & contractum jam contra legem divinam conjugium iterum sit dissolvendum. DN. STRYK. *ad Brunn. Jus Eccles. L. 2. cap. 16. §. 27.* quamvis facile concedam, si post initum dispensatione Principis cum eri novercæ matre conjugium, demum noverca concepit edideritque fratrem communem ob subsequenter ejus nativitatem illud non esse rescindendum. conf. *Magnif. Ordinarius de comprivignor. matrim. tb. 49.*

§. XVI.

Quare rectius suæ aliorumque conscientiaè consulent, qui Saxoniam Electoralem, eandemque divina auctoritate subnixam legem potius deinceps, quam civilia & canonica jura sibi sequendam, atque adeo novercæ matris amplexus nobiscum inter incestas conjunctiones referendos esse censebunt. Cæterum vel tacentibus nobis intelligitur, quæ de his nuptiis disseruimus eadem ad personas in eodem gradu constitutas, quarum plures commemorat Ordinatio matrimonialis perinde pertinere. Ergo cum novercæ patre, cum vitrici patre ac matre incestus non minus Saxonico æque ac divino juri repugnare censendus est, licet vulgo hoc æque conjugium licitum esse contendant. vid. HOPPII *Comment. ad Inst. p. 100.* (a) Ordinatio matrimonialis has

*Ampliatio
quoad per-
sonas simili
ratione no-
bis conjun-
ctas.*

D

perfo-

(a) *add. SPECVLATOREM apud Gerhardum cit. §. 358.*

personas perinde commemorat, æque fœda oritur ex his connubiis confusio &, quod est capud rei, idem gradus eadem ratio hic quoque occurrit, ob quem comprivignorum & novercæ matris concubitus abominatur.

§. XVII.

*Utrum lex
divina et-
iam ad no-
vercæ aviam
pertineat?*

Sed qui de novercæ vel vitrici avia sentiendum erit. Lege Saxonica non dubito, eam comprehendere, inprimis cum vitrici & novercæ avus expressis verbis in ea designentur, adeoque quo magis hic naturæ ordo turbatur, eo minus absque dispensatione istæ nuptiæ permittentur. Verum quod ad legem divinam attinent, non desunt, quæ in utramque partem possunt afferri rationes. Qui incestas has tædas quoque dixerit, urgebit eandem in avia adesse, quæ contra matrem militat rationem, ac sicuti inter consanguineos prohibitio patris ac avi reliquos in linea recta constitutus sub se continet ita a novercæ matre ad ejus aviam recte inferri posse. Qui licitas eas contendet, gradu aviam remotiorem esse facile ostenderit, adeoque affinitatem inprimis anamolam & juris communis regulis non convenientem non ultra personas in eodem gradu constitutas extendendam contendet, inprimis cum ne novercæ quidem mater commemoretur prohibita, sed a compriv. ad eam colligatur. Nos facilem fore putamus decisionem quæstionis, si de comprivignæ filia quid ex lege divina sentiendum sit, nobis constaret; nam cum ea novercæ neptis sit ad novercæ aviam non difficilis foret deinceps illatio. Verum cum de his quidem, quod meminerimus, nemini quicquam observ. fuerit hætenus, nos quoque judicium nostrum suspendimus, licet non diffiteamur ma-
gis

gis nos inclinare in eam partem, ut hujusmodi conjunctiones perinde illicitis accenseamus, imprimis cum novercæ neptis, comprivignæ inquam filia, nobis quodammodo non quidem in stricto juris civilis sensu, sed secundum leges computationis divinæ liberorum loco esse videatur. Habes Lector benevole, *meditationes* nostras de incestu cum novercæ matre; *Probabiles* esse diximus, cum non ignoremus plerisque ac tantum non omnibus fere Jctis aliter de his esse visum; id tamen non veremur iterum affirmare ac nobis veluti certo promittere, illis, qui in hypothese de comprivignis nobiscum consentiunt, non modo non improbables, sed & aut omnino verissimas aut vero certe simillimas visum iri conjecturas nostras. Nunc persolutis Divino Numini pro præstito auxilio gratias finimus, pace Tua tamen sequentes ex vario jure *Corollariorum* loco *observationes* subjicimus usu fori ac præjudiciis confirmatas.

I.

INTERCESSIO CONJUGIS IN CRIMINE BIGAMIAE NON MODO JUXTA JUS COMMUNE, SED ET SAXONICUM ELECTORALE BIGAMVM A POENA CAPITALI LIBERAT.

Dissentiant quidem quoad utrumque jus DD. communiter ac in hoc crimine intercessioni conjugis locum esse, negant. Sed sicuti dudum in sententiis extra Saxoniam Electoralem ferendis a communi illa opinione recessit Ordo Juridicus Vitembergensis teste MAGNIF. DN. BERGERO in *Elect. Jurispr.* pag. 137. & 197. Ita & novissime

sime in Electoratu Saxonico eandem rationem sequi, ac bigamum ob remissionem & intercessionem uxoris a capitis supplicio absolvere non dubitavit in causa M. W. Dresda hoc anno M. Aug. transmissa: Hat M. W. als er Articulß-Weise vernommen worden, in Güte befanndt und gestanden, daß er sich mit C. M. öffentlich copuliren lassen, auch derselben ehelich bewohnet, darauf aber im Jahr 1705. sich mit M. W. ebenmäßig öffentlich verlobet, trauen lassen und ihr als seinem Eheweibe gleichfalls ehelich bewohnet: So ist derselbe zwar gestalten Sachen nach und in Ansehen, daß sein Eheweib die W. ihme solches zu verzeihen und ferner als ihren Ehemann ehelich bewohnen sich erkläret, mit der ordentlichen Strafe des Schwerdes zu verschonen; jedoch nichts destoweniger dieses begangenen und gestandenen Lasters der zweyfachen Ehe halber mit Stauspen Schlägen des Landes, daraus ermeldtes sein Eheweib ihme mit wesentlicher Wohnung zu folgen schuldig, ewig zu verweisen. B. R. W. Non ingratum Lectori fore putamus, si integras, quas Idem Ordo sententiæ suæ addidit rationes, subjiciamus: Obwohl die Rechts-Lehrer mehrtheils der Meynung sind, daß auch secundum jus commune die intercessio conjugis innocentis in crimine bigamiæ den bigamum a pœna ordinaria nicht liberiren könne

H A H N. *ad Wesenb. t. ad L. Jul. de Adult. num. 8.*

D. T H O M A S. *Diss. de Crim. bigam. tb. 74.*

C L A S E N. *ad Ord. Crim. art. 121. circa fin.*

S T R V V. *Synt. Jur. Civ. Exerc. 49. tb. 39. ibique*

M V L L E R. *lit. B.*

insonderheit aber solches nach denen Churfl. Sächs. Rechten zu behaupten pflegen, inmassen dieser Meynung

MOLLER.

MOLLER. *ad P. 4. Const. El. 20. num. 4.*

BERLICH. *P. 5. Concl. 28. num. 18.*

CARPZ. *Pr. Crim. P. 2. q. 66. num. 39. seqq.*

IDEM *P. 4. C. 20. d. 4.*

ESBACH. *ad eundem l. c.*

bengethan, und solche ll. cc. mit unterschiedenen præjudiciis bestärcken, auch dabey insonderheit anzuführen wissen/ daß dergleichen sonderbahrer effectus in hoc crimine der intercession eines Ehegattens nirgends bengeleget werde, und also auch sine legis auctoritate derselben nicht tribuiret

CARPZ. *d. qu. 66. n. 40. d. def. 4. n. 1.*

noch von demjenigen, was in adulterio statt findet, ad bigamiam geschlossen werden könne

H A H N. *l. c.*

zumalen, da die bigamia ein weit größeres Laster sey, indem dadurch ein animus deserendi conjugem priorem in perpetuum declariret, und die andere Frau sub specie matrimonii betrogen, auch mit der öffentlichen copulation und hierologia ecclesiastica ein Gespötte getrieben würde

arg. ORD. CRIM. art. 121. verb. Und grösser denn dasselbe Laster.

CARPZ. *l. c. num. 42.*

insonderheit aber die Chur-Fürstl. Sächs. Rechte in adulterio duplicato die remissionem conjugis, welche doch auch darinnen secundum jus commune statt findet

CARPZ. *P. 4. C. 19 D. 12.*

vor ungünstig erkläret, und daß darauf nicht gesehen werden solle, deutlich verordnet,

P. 4. C. El. 19. §. Wollen auch,

welches ad bigamiam ob identitatem rationis, und weil

solche ein eben so grosses Verbrechen, wohl zu appliciren wäre, bevoraus da durch das in der Churf. Sächs. 20. Constitution befindliche Wort: unnachlässlich non obscure angezeigt wird, daß die intercessio conjugis in diesen crimine nicht zu attendiren, und daher, daß wegen W. der beschehenen intercession seines Eheweibes ungeachtet, auf die ordentliche Strafe des Schwerdes zu erkennen gewesen, es das Ansehen haben könnte. Dennoch aber, und die weil die intercessio conjugis in adulteriis von der ordentlichen Strafe befreyet, und in der Ord. Crim. art. 121. verordnet, daß das Laster der zwiefachen Ehe auf die Art, wie der Ehebruch zu bestrafen; woraus, daß auch hierinnen intercessio conjugis statt habe, gar wol inferiret werden kan, und es also deßhalber keines absonderlichen legis, darinnen der remission conjugis in hoc crimine dieser effect bengelegt würde, bedarff, sondern vielmehr denenjenigen, welche das Gegentheil behaupten, daß disfalls ein anders verordnet, zu erweisen obliegt; auch, wenn gleich dieses Verbrechen schwerer als ein Ehebruch, doch daraus noch nicht, daß die intercession des unschuldigen Ehegattens gar keinen effect haben müsse, sondern vielmehr nur dieses zu inferiren, daß an statt der sonst gewöhnlichen ewigen Landes-Verweisung, in solchen Fall auf eine schärfere Strafe zu erkennen;

D. BERGER. *in Elect. Jprud. Crim. p. 136. seq.*

wie denn auch dieses delictum an sich selbst zwar vor grösser, als ein adulterium simplex, nicht aber pro graviore quam adulterium duplicatum zu achten,

prout contra Hahnium ostendit IDEM

l. c. pag. 137.

und daher ausser Zweifel extra Saxoniam, wie in adulterio

rio

rio duplicato, also auch in bigamia die remissio conjugis zu attendiren; Soviel aber die Churfl. Sächs. Rechte insonderheit betrifft, deshalben gleichfalls ein anders nicht verordnet, auch solches weder aus der Constit. 19. P. 4. noch aus dem Worte: unnachlässlich. P. 4. Const. 20. zu erhärten, in mehrerer Betrachtung, daß ab adulterio duplicato, davon die erstere handelt, sich so schlechter Dings ad bigamiam nicht concludiren läffet, weiln in pœnalibus die interpretatio extensiva nicht statt, dahero auch die præscriptio quinquennii in crimine polygamiae auch in denen Churfl. Sächs. Landen statt findet.

D. BERGER. *Resol. Lauterbach. p. 784.*

conf. D. THOMAS. *de præscript. bigam. tb. 48. seq.*

ungeachtet wegen des adulterii duplicati die izt angezogene 19. Constitution verb. fin. das Gegentheil disponiret. Das Wort unnachlässlich aber, welches in der 20. constitutione Electorali P. 4. zu befinden, und in dem lateinischen per verba: *sine cunctatione*, erkläret wird, die intercessio ebenmäßig nicht ausschließet, sondern nur eine regulam constituiret, bey der es, so lange keine erhebliche Ursache die Lebensstrafe zu vermindern, vorhanden ist, billig verbleibet; inmassen denn auch die Worte in dem §. fin. der 19. Constitution: ohne Nachlassung auf welche CARPZOVIVS l. c. provociret, ebenmäßig nicht de remissione conjugis, sondern de remissione Principis gratiosa: verbis einige Gnade oder Nachlassung handeln, also die doctrina oder opinio Doctorum, quod intercessio conjugis in crimine bigamiae sit inefficax, weder in gemeinen Kayserl. noch in denen Churfl. Sächs. Rechten, auch nicht in juris ratione idonea gegründet, folglich darauf alleine in decernendo
capita-

capitali supplicio nicht das Absehen zu richten gewesen: So sind Wir, wie im Urtheil enthalten, zu erkennen veranlasset worden.

II.

INFANTES ET INFANTIAE PROXIMI HOMICIDIO COMMISO NEC WERGELDUM PRAESTANT, NEC IN EXPENSAS CONDEMNANTUR.

Non equidem abnuerim, naturali æquitate magis convenire eorum sententiam, qui infantes ex damno dato saltim ad ejus restitutionem obstringi contendant: neque enim, cur alterius infantia mihi magis quam ei noxia esse debeat, causa apparet. add. DN. THOMAS. *de Larva L. Aquil. tb. 9.* in primis cum ex pauperie, quam dedit quadrupes, adversus dominum leges Romanæ nobis dederint actionem. add. *l. 5. §. 2. ff. ad L. Aquil.* Sed & si quis contendat, jure Sax. communi sine ætatis discrimine infantes ad præstationem Wergeldi commisso homicidio obstringi, vid. *R. L. 2. art. 65.* ei ego non adeo repugnaverim. Interim usu fori prævaluit juris Romani ratio, prævaluit ex ejus principiis hausta glossatoris interpretatio, textum juris Provincialis ad pubertati proximos tantum pertinere, infantes infantiaque proximos nec ex damno dato obligari nec ex homicidio ad Wergeldum præstandum teneri. Ex quo sequitur, nec expensarum restitutionem ipsis injungi posse, in quos nec pœna cadit, nec ex damno dato obligatio. Atque ita visum est Scabinis Vitembergenf. in causa J. A. S. M. Sept. hujus anni. Quorum sententiam cum decidendi rationibus adjicimus

Daß ermeldter S. &c. auch gestalten Sachen nach, und in Ansehen, daß er noch nicht das 9te Jahr seines Alters erfüllet, mit Erstattung des Wergeldes so wohl der Unkosten, welche von Gerichtes wegen zu übertragen, billig zu verschonen. B. R. W.

Ratio-

RATIONES DECIDENDI.

Obwohl ic. vermöge der Sächs. Rechte ein Kind, so jemand ums Leben gebracht, zu Erlegung des Bergeldes wohl angehalten werden mag *Land-R. L. 2. art. 65.*

Dahero, daß ermeldter S. solches ebenmäßig, wie nicht weniger die verursachten Unkosten zu erstatten schuldig, es das Ansehen haben könnte. Dieweil aber dennoch ermeldter S. erst 8. und ein halbes Jahr alt, und also pro infantiae proximo zu halten, dergleichen Kinder aber nicht alleine mit keiner Strafe zu belegen

arg. l. 1. C. ad L. Corn. de sicar.

ob sie wohl nach Befindung derer Umstände, damit sie sich ins künftige besser in acht nehmen, von denen Eltern, oder auch im Gefängniß mit Ruthen gezüchtiget zu werden pflegen

CARPZOV. Pr. Crim. q. 143. num. 18.

sondern auch nicht einmahl zu einiger satisfaction wegen des verursachten Schadens angehalten werden mögen

arg. l. 5. §. 2. ff. L. Aquil.

DN. BERGER. El. Jurispr. Crim. pag. 3. in fin.

inmassen auch die DD. den angezogenen Text des *LR.* nur von denen, qui pubertati proximi sunt, nicht aber von denen infantibus & infantiae proximis annehmen *vid. gloss. lat. ad d. text.*

CARPZ. Pr. Cr. p. 3. q. 143. n. 16. ibique COLERV. M.

folglich wegen derer Unkosten sie ebenmäßig zu einer Erstattung, wenn sie auch gleich vor sich etwas in Vermögen haben, noch weniger aber deren Eltern selbige zu entrichten verbunden

l. 1. C. ne fil. pro patr. Sc.

III.

UXORI, QVAE PRO MARITO FIDEJUSSIT, ETIAM ADVERSUS ECLESIAM VEL PIAM CAUSAM EXCEPTIO SCTI VELLEJANI NON EST DENEGANDA.

Tantus piarum causarum favor est, ut plerique DD. contendunt, exceptionem S^Cti Vellejani denegandam esse

E

mulie-

mulieribus, quæ in earum securitatem pro aliis fidem suam interposuerunt. Sed uti leges *pen. & ult. C. ad SCt. Vellej.* ad quas illi provocant, de intercessione pro libertate & dote agunt; ita si vel maxime eas ad Ecclesiam aliasque pias causas extendas, ad fidejussionem tamen uxoris pro marito referri nequeunt. Quo enim facilius maritorum obligationem in se suscipiunt blanditiis aut imperio maritorum commotæ uxores, eo magis caverunt leges, ne iis imbecillitas sexus & obsequii promptitudo esset præjudicio. Unde fidejussionem scæminæ apud piam causam pro extraneo debitor interpositam valere, pro marito autem invalidam esse censuit Ordo Juridicus hoc Ann. M. Sept. in causa der Kirchen-Borsteher des Stiffts St. S. contra A. S. ceu ex rationibus sententiæ apparet. Ita enim illæ

Ob es wol das Ansehen gewinnen könnte, als hätte die gesuchte restitutio in integrum nicht statt, in Erwägung, daß wenn gleich sonst die intercessio scæminæ in favorem piæ causæ facta von denen Rechts-Lehrern dergestalt vor gültig gehalten wird, ut adversus eam exceptio SCti Vellej. opponi nequeat

arg. l. 24. l. fin. C. ad SCt. Vellej.

MEVIVS P. 3. Dec. 85.

VOET. *Comment. ad ff. t. ad SCt. Vellej. tb. II.*

ANTON. FABER. *C. Lib. 4. t. 21. def. 14.*

solches doch auf die intercessionem uxoris pro marito nicht zu extendiren. & reliqua.

IV.

ECCLESIAM OB FATALIA CVLPA ADMINISTRATORVM NEGLECTA, IIS LICET NONDVM EXCVSSIS, IN INTEGRVM FAS EST RESTITVI.

Lex 13. §. fin. C. de judiciis cavet pupillis vel adultis sub cura agentibus, si desidia tutorum vel curatorum causa cecide-

ceciderint, non nisi his excussis restitutionis in integrum auxilio subveniendum esse. Quam legem in usum revocandam esse, graviter monet MAGN. D. BERGER. *Diss. de Logomach. Jur. Coroll. ult.* neque omnino inter abrogatas referendam esse BRUNNEMANNI, ANTONII FABRI aliorumque testimonia evincunt. Unde in causa, cujus paulo antea meminimus, Capituli St. S. J. C. t. E. eam sequi non dubitarunt. Neque ratio apparet cur ab ea discedendum putemus, cum publice interfit, rebus judicatis suum vigorem servari & auctoritatem, nisi forte ad triennii fatale litibus finiendis constitutum eam restringendam putes. *arg. l. 3. C. si tut. vel curat. jung. l. 5. C. si adv. rem jud. l. 36. ff. de minor.* Observantiae enim vix ea vis tribuenda est, ut legem latam tollere, aut ei possit derogare, cum non leges ferre J. C. torum sit, sed secundum leges jus reddere. Cujus autem non est leges ferre, ejus nec est leges latas abrogare. Interim quisunque demum dictae legis sensus sit, eam non putamus obstare Ecclesiis aliisque piis causis, quo minus, antequam administratores conveniant, restitutione in integrum fruantur. Siquidem jus Canonicum his simpliciter hoc beneficium indulget, neque excutiendi administratorem necessitatem injungit, ut non opus esse videatur exemplo minorum iis subvenire, cum proprio jure eoque pingviore restitutionem possint obtinere. Atque eum in modum pronuntiavit in eadem causa Ordo Juridicus. Verba sententiae, quae huc pertinent, ista sunt:

Nunmehr was Klägers drittes Reuterungs gravamen anbelanget, aus denen Acten und derer Partheyen rechtlichen Einbringen so viel zu befinden, daß die gesuchte restitution in integrum statt hat etc. Et ex rationibus decidendi: Ob wohl der

Kirchen St. S. entgegen zu stehen scheint, daß sie ihre Vorsteher, welche die widrigen Urtheil in rem judicatam ergehen lassen, noch nicht excutiret; gestalt bey denen minoribus, ad quorum exemplum ecclesiæ restitutione in integrum fruuntur, der *Lex 13. §. fin. C. de judiciis* klare Maasse giebet, daß in judicialibus actibus denenselben das beneficium restitutionis in integrum nur in subsidium excussis tutoribus aut curatoribus zu statten kommen solle

BRUNNEM. *ad d. l.*

ANTON. FABER. *C. Lib. 2. t. 23. def. 1.*

DN. BERGER. *ad Lauterb. t. de restit. in integr. verb. vel ordinarium. p. 105.*

Diemeil aber dennoch die mehrern Rechts-Lehrer in denen Gedancken stehen, daß auch in judicialibus negotiis und contra rem judicatam einem minori, bevor er seinen curatorem besanget, die restitutio in integrum zu statten komme

arg. l. 5. C. si adv. rem. jud.

l. 3. C. si tutor. vel curat.

DN. LYNCRERVS *dec. 978.*

CONF. DN. BERGER. *in Elect. Disc. Forens. ad Ord. Proc. Sax. t. 20. obs. 3. pag. 661.*

wenigstens doch der angezogene *lex 13. §. fin. C. de judic.* auf die Kirchen nicht zu extendiren, als welchen nach dem jure canonico auch contra læsionem in actibus judicialibus das beneficium restitutionis in integrum schlechter Dinges & absque prævia excussione ihrer Vorsteher verstattet wird

arg. Clement. un. de restit. in integrum.

c. 2. c. 3. c. 5. X. § c. 1. in 6to cod. tit.

CONF. DN. BERGERVS *l. c.*

So sind Wir zc.

V.

LIBERI, QUI IN ACIE PRO REPUBLICA CECIDE-
RVNT, AD AVGENDAM FRATRVM SORORVMVE

SVPERSTITVM LEGITIMAM PRO VIVIS NON HABENTVR.

Liberos, qui acie amittuntur, in perpetuum per gloriam vivere intelligi Imperator noster. *pr. f. de excusat. tut. vel curat.* tradit. Id eo pertinere credidit non nemo ut superstites quatuor fratres, quos mater in legitima heredes scripserat, semissem eo nomine possent petere a vitrico, quibus alias trientem tantum constat deberi. Secus visum est Ordini Juridico Vitemberg. qui quod in *d. pr.* in favorem patris constitutum est, ad alios casus pertinere negavit, ac sequentem in modum M. August. 1708. respondit: Begehret derselbe berichtet zu seyn, ob der Kinder erster Ehe Pflichttheil der dritte Theil oder die Helfte der mütterlichen Verlassenschaft sey. Wenn nun schon in deme Uns zugeschickten Berichte gemeldet wird, daß kurz vor der von O. Tode der eine Sohn in der Belagerung Bonn in Sturm als Fändrich verstorben, in denen Rechten aber gegründet

quod, qui pro republica ceciderunt, in perpetuum pro gloria vivere intelligantur

pr. f. de excusation.

welches allerdings auch in favorem tertii anzunehmen:

cum patri excusationem a tutela præstent *d. pr.*

und dahero soviel mehr auf gegenwärtigen Fall ob favorem legitimæ & liberorum zuziehen wäre 2c. Dieweil aber dennoch zur Zeit, da die Mutter E. v. O. verstorben, mehr nicht als 3. oder 4. Kinder am Leben gewesen, deren legitima der dritte Theil der Verlassenschaft ist.

Novell. 18. cap. 1.

und diejenigen, so vor denen Eltern verstorben, hierbey gar nicht zu consideriren

arg. l. 10. §. 4. 5. ff. de bon. poss. contra tabb.

auch deshalb von dem, so in acie geblieben, in Rechten ein
anders nicht constituiret, vielmehr, wenn selbige pro vivis ge-
achtet werden wolten, solches in praëjudicium patris gereichen
würde in cujus favorem doch sie sonst, soviel die excusatio-
nem a tutela betrifft, vor lebendig gehalten werden: So haben
die O. Kinder erste Ehe aus ihrer mütterlichen Verlassenschaft
nur den dritten Theil loco legitimæ zu prætendiren. B. R. B.

VI.

HYPOTHECA REI IMMOBILIS EXTRAJUDICIALIS
JURE SAX. ELECT. IN PRAEJUDICIUM TERTII
NON VALET, ETIAMSI CREDITORI RES OPPIGNORATA
FVERIT TRADITA.

VII.

NEC INTER PLURES CREDITORES, QUI HUIUS-
MODI HYPOTHECAM EXTRA JUDICIUM SIBI
CONSTITVI CURARUNT, PRIORITAS TEMPORIS
PRAELATIONIS JVS TRIBVIT.

Hypothecam rei immobilis extrajudicialem jure Sax. El.
quoad debitorem quidem & ejus heredes efficacem
esse ac jus reale producere, quando autem de tertii præ-
judicio agitur, invalidam haberi ostendit in *Diss. de præj.
terti ex hypotheca rei immobilis extrajudiciali* in Academia
Lipsiensi anno 1703. habita *Dn. Praeses*, ubi *tb. 9. & seqq.*
monet, non modo possessori tertio, emtori puta aut do-
natario, hujusmodi hypothecam non nocere, sed & in
concurfu creditorum adeo nullam ejus haberi rationem,
ut regulariter ne chirographariis quidem præferantur, qui-
bus sine auctoritate judicis hypotheca a debitore est con-
stituta. Ex quo sequitur, si plures concurrant creditores,
qui

qui non eodem tempore ab eodem debitore hujusmodi hypothecam obtinuerunt, eum, qui prior est tempore, præ posterioribus hypothecariis jus potius non habere. Sed nec si alteri res fuerit tradita, melior erit ejus causa, cum sine discrimine leges Saxonicae caverint, ne extra judicium factæ immobilium oppignorationes cuiquam sint præjudicio. Atque in hanc sententiam J. S. respondit Facultas Juridica Vitemberg. M. Decembri 1707.

W. n. gl. nach gemeinen Kayserlichen Rechten die hypothecæ rerum immobilium extrajudiciales ein jus reale etiam adversus tertios possessores validum denen Creditoreibus verleihen

l. 4. §. 7. ff. de pignor.

l. 23. C. eod.

STRUV. *S. J. C. Ex. 26. tb. 22.*

CARPZ. *P. 1. C. 28. d. 122.*

PHILIPP. *ad O. P. S. t. 46. Conf. 1. n. 2.*

GERARD. NOODT. *Probab. L. 2. c. 8.*

hiernechst angeführet werden möchte, daß die Sächs. Rechte, so solche hypothecas intuitu tertii vor ungültig erklären, tanquam leges correctoriae juris communis zu restringiren und nicht auf den Fall zuziehen wären, ubi hypothecæ extrajudiciali accessit rei oppignoratae traditio, daher in solchem Fall derjenige, qui ejusmodi hypothecam obtinuit, den Arrestantibus posterioribus wohl vorgezogen werden könne, als welche ohne dem vermöge der Churf. Sächs. Proc. Ordn. tit. 51. §. Es soll aber, sich auf diejenigen bona, welche der Schuldner zu Zeit der Ankündigung nicht mehr in seinen Händen gehabt, kein Recht erlangen mögen. D. a. u. d. nach denen Churf. Sächs. Rechten die auffer Gerichts geschene Verpfän-

pfän-

pfändung unbeweglicher Güter in præjudicium tertii schlechter Dinges vor ungültig zu halten

arg. Land-R. L. 1. art. 8.

P. 2. C. El. 23. ibique MOLLER. n. 1.

ZOBEL. P. 2. diff. 28. num. 11.

DN. BERGER. Elect. Proc. Ex. tb. 6.

und hierbey kein Unterscheid gemacht wird, an res immobilis simul tradita sit, nec ne? sondern indistincte dergleichen hypothec denen übrigen Creditoribus oder sonst einen Tertio gar nicht præjudiciret. &c.

So erscheinet daraus soviel, daß Cajus vor denen Arrestanten und andern Gläubigern kein beständiges Recht erhalten. Vor eins. U. d. a. Fr. spr. B.

Fället Zweifel vor, ob ermeldter Cajus, weil sonst keine hypothecæ judiciales vorhanden, nicht wenigstens denen hypothecariis posterioribus extrajudicialibus und creditoribus chirographariis vorzuziehen sey? Ob n. w. sonst inter hypothecarios ejusdem generis die prærogativa temporis attendiret wird, cum, qui prior est tempore, etiam jure potior esse censeatur.

l. 2. C. qui pot. in pign.

und secundum jus Sax. commune eine extrajudicial-hypothec allezeit den Chirographariis præferiret wird

SCHILTER. ad ff. Exerc. 33. tb. 12.

D. a. d. nach denen Churf. S. Rechten die außsergerichtliche Verpfändung unbeweglicher Güter, so viel die übrigen Creditores betrifft vor ganz ungültig zu halten, folglich dergleichen hypothecarii denen nudis chirographariis allerseits sine temporis prærogativa gleich gesetzt werden, als welchen allein diejenigen hypothecæ, so coram Notario & testibus constituiret worden, in Sax. Elect. vorzuziehen

Dec. Elect. 60. itemque PHILIPPI obs. 1. § 2. n. 23. §

ad Proc. tit. 46. Conf. 2. n. 2.

So ist derselbe auch weder denen posterioribus extrajudicialibus hypothecariis, noch denen andern Creditoribus chirographariis zu præferiren. U. B. R. B.

* (o) *

coll. d. 15. A. 43, misc. 67